

Brandsma, een verhaal voor vandaag

Tekstboek: zoals gezongen, met vertaling in het Nederlands

Teksten: Hendrik Jan Bosman, 2023

Muziek: Willibrord Huisman, 2023

Zie ook: www.willibrordhuisman.nl/brandsma

Over Brandsma, een verhaal voor vandaag	1
Brandsma in een notendop	2
Liedteksten, zoals gezongen, waar nodig vertaald	3
1. Vandaag.....	3
2. Anno Sjoerd.....	4
3. Karmel.....	5
4. Rustig.....	6
5. Veel.....	6
6. Feliciter.....	7
7. Brief.....	7
8. Gefahr.....	8
9. Denk aan mij.....	9
10. Geheim.....	9
11. Nabij.....	10
12. Brillenglazen.....	10
13. Wanhoop.....	11
14. Vertel!.....	12
15. Immerhin – Hoe dan ook.....	13
16. Faith – Geloof.....	14
17. Veelstemmig.....	15
18. Nada te turbe.....	16

Over Brandsma, een verhaal voor vandaag

Brandsma, een verhaal voor vandaag vertelt het levensverhaal van Titus Brandsma, in achttien liederen. De onderliggende vraag is steeds, wat de betekenis van dat verhaal zou kunnen zijn voor mensen van deze tijd, ook mensen die niet meer in de Katholieke of zelfs maar Christelijke traditie staan. Om daar wat zicht op te krijgen, wordt elk lied gezongen vanuit een personage uit het verhaal. Soms is dat Titus zelf, maar meestal zijn het mensen die op een of andere manier bij de gebeurtenissen betrokken zijn geweest. Zodoende ontstaat een waaier aan visies op Titus en wat er met hem is gebeurd.

In het eerste lied, *Vandaag*, komen wij zelf aan het woord, als mensen die vooral vragen stellen over Titus. Daarna komen onder anderen zijn moeder, een medebroeder uit het Karmelklooster, een student aan de KUN en father Michael Driscoll, die door gebed tot Titus genezen is, aan het woord. Maar ook horen we twee Duitse gezagsdragers, een bewaker van de Scheveningse gevangenis en de verpleegster die na de oorlog getuigt dat zij Titus in Dachau een dodelijke injectie heeft gegeven. Of al deze stemmen uiteindelijk een eensluidend koor opleveren, is de vraag die wij onszelf stellen in het slotlied. In ieder geval kunnen we gezamenlijk het *Nada te turbe* zingen, dat Titus zo lief was.

Brandsma in een notendop

1. Wat betekent het verhaal van Brandsma voor ons, [vandaag](#)? Alle aanwezigen vragen het aan Brandsma.
2. [Anno Sjoerd](#) Brandsma werd geboren als schriel manneke in Bolsward, een katholieke enclave in een verder protestante omgeving. Zijn moeder vertelt daarover en spreekt de verwachting uit, dat er nog iets bijzonders uit hem groeien zal.
3. Brandsma treedt in in de orde van de Karmelieten. In [Karmel](#) vertelt een oudere pater over zijn komst, zijn tijd in het klooster, en zijn vertrek.
4. Brandsma laat zich inspireren door een karmelietes uit de 15e eeuw, Theresia van Ávila. Haar beroemde gedicht 'Nada te turbe' maakt hem [rustig](#).
5. In zijn nieuwe woonplaats Oss krijgt Titus heeft Titus [veel](#) te doen. Binnen de orde, in de journalistiek, in het onderwijs, in de Katholieke Sociale Actie en in de Friese beweging. Hij reist het hele land door. Waarom doet hij dat allemaal?
6. De Katholieke Universiteit Nijmegen wordt opgericht. We zijn als student getuige van de festiviteiten, daarna van Brandsma's werk als docent, en worden tenslotte geconfronteerd met de Nazi-bezitters en de vraag wat wij zouden doen. Het relaas wordt afgewisseld met het feestlied [Feliciter](#) - almaar triomfantelijker, maar besluitend met een een vertwijfeld *Et in terra pax*.
7. Brandsma schrijft met toestemming van de bisschop een [brief](#) aan de redacties van de katholieke nieuwsbladen waarin hij hen oproept geen berichten van de NSB te plaatsen, omdat die strijdig zijn met de katholieke leer. We horen de naar vandaag 'herschreven' versie, afgewisseld met flarden uit het origineel.
8. Twee hoge functionarissen van de Duitse bezettingsmacht bespreken Brandsma's gedrag en besluiten dat hij een [Gefahr](#) is en naar Dachau moet worden gedeporteerd.
9. Brandsma wordt in zijn klooster in Nijmegen opgepakt. Hij blijft er heel laconiek onder, terwijl zijn medebewoners machteloos toekijken. '[Denk aan mij](#)' zegt Titus nog, zo vertelt prior Verhallen.
10. In de gevangenis in Scheveningen maakt Brandsma er het beste van, door zijn cel als een kloostercel in te richten. De cipier verbaast zich over hem. Wat is zijn [geheim](#)?
11. Ook in de cel is Theresia van Avila een steun voor Brandsma. Hij schrijft een gedicht over hoe Jezus hem [nabij](#) is.
12. In Kamp Amersfoort worden Brandsma en zijn medegevangenen mensonterend behandeld. Niettemin geeft hij een college waar gretig naar wordt geluisterd. Een gevangene vertelt hoe hij er eigenlijk weinig van begrijpt maar hoe de boodschap van dat geleerde mannetje met zijn [brillenglazen](#) hem des te meer opbeurt.
13. Brandsma wordt naar de gevangenis in Kleef overgebracht, in afwachting van transport naar Dachau. Hij schrijft een smeekverzoek om vanwege zijn slechte gezondheid in huisarrest te mogen, waar hij zich dan rustig houden zal. In [wanhoop](#) wacht hij af, maar er komt geen antwoord.
14. Opa heeft Brandsma gekend, in Dachau. Zijn kleinkind is nieuwsgierig: '[vertel!](#)'. Aarzelend vertelt hij over de ellende. Brandsma's volharding, vriendelijkheid en vertrouwen ondanks alles hielpen opa om het vol te houden.
15. Anno 1955 getuigt een anoniem gehouden vrouw, voor de gelegenheid Titia genoemd, hoe zij als verpleegster in Dachau met de doodzieke Brandsma sprak voordat ze hem een dodelijke injectie gaf. Het is de vraag of dit echt gebeurd is. Maar waarom vertelt iemand dan zo iets? Voor haar is haar verhaal [immerhin](#) de waarheid.
16. Father Driscoll, een doodzieke Amerikaanse Karmeliet, door de dokters opgegeven, heeft zoveel [faith](#) in Brandsma dat hij geneest.
17. We stellen ons opnieuw de vraag: Brandsma, wat heb je ons gebracht? Voor ieder hetzelfde? Vast niet, we zijn een bont, [veelstemmig](#) koor.
18. We sluiten af met [Nada te Turbe](#), het gedicht van Theresia van Ávila.

Liedteksten, zoals gezongen, waar nodig vertaald

1. Vandaag

Proloog: wij kijken vooruit naar wat we gaan zingen en horen.

Voor SATB en publiek

Vandaag

Brandsma! Titus! Anno Sjoerd! Jij!

Hoe verslaan we jouw verhaal?

Wat voor tekst, in welke taal?

Welke boodschap of moraal

doet recht aan wie je was en bent?

Hymne of wetenschap? Beeldend of kaal?

Bij alle meningen hier in de zaal,

alle veelstemmigheid, al het gedwaal,

blijf jij ons onbekend:

Wat is waar, wat apocrief?

Und wer war es der dich rief?

in dyn ûngelok, in your grief?

Dat is voor ons een open vraag.

Was je een heilige? Wiesto nayf?

Warst du ein Opfer, of koos je actief?

Hoe je gehandeld hebt, and your belief,

Was sagt uns das ...

Wat seit dat ús ...

What does that mean ...

Wat zegt dat ons...

vandaag?

Hym-ne of we-ten-schap? Beel-dend of kaal? Bij al-le me-nin-gen hier in de zaal,
al-le veel-stem-mig-heid, al het ge-dwaal, blijf jij ons on-be-kend:

Was je een hei-li-ge? Wies-to na-yf? Warst du ein Op-fer, of
koos je ac-tief? Hoe je ge-han-deld hebt,
and your be-lief, Was sagt das uns van daag?
Wat seit dat ús van daag?
What does that mean van daag?
Wat zegt dat ons van daag?

2. Anno Sjoerd

Brandsma's moeder vertelt over zijn jeugd, in het Fries.

Voor koor SAB

Zoals gezongen in het Fries

Anno Sjoerd

't Wie mear as dat wy tochten,
doe'tsto it deiljocht seachst.
In soan nei fjouwer dochters,
in takomst foar de pleats!

Mar och, wat wiesto meager,
sa kwetsber en sa swak.
Do waardst troch sykten pleage,
net ien foar 't boerefak!

Mar dochs, dochs leave soan,
soest wat bysûnders wurde,
al woe 't my earst net oan.

Dêr giesto, noch mar alve,
sa jong, mar from, ad rem,
nei Fransiskaner skoalle,
fier fuort fan heit en mem.

Wy moasten deroan wenne,
"hoe soe it mei him gean?"
Dat learen dêr by frjemden,
koesto se wol ferstean?

Mar dochs, dochs koest dêr wier,
mei grut betrouwen libje,
al foel 't dy soms ek swier.

It hat my faak ferwûnd're,
de fearkrêft dy'tsto hiest.
It wie dochs hiel bysûnder,
hoe'tsto it kwea wjerstiest.

Want neat koe dy ek deare.
It leauwe wie dyn thús,
koesto sa jong al leare.
Wat wie dat dreech foar ús.

Mar dochs, dochs Anno Sjoerd,
asto dat leare koest,
kinn' wy dat dan net, hjoed?

Nederlands, kan ook gezongen worden

Anno Sjoerd

We hadden grote dromen
toen jij geboren werd.
Een jongen, na vier meisjes:
de boerderij gered!

Maar ach, wat bleef je mager,
zo zwak en zo vaak ziek.
Dat kon toch nooit wat worden?
Een boer al zéker niet!

Maar toch, toch zou je iets,
iets heel bijzonders worden,
al zag ik dat toen niet.

Daar ging je dan: elf jaren
maar al zo vroom, zo slim,
op school bij Franciscanen,
ver weg van heit en mem.

Wat maakten wij ons zorgen,
hoe was je leven daar?
Dat leren in den vreemde,
was dat niet veel te zwaar?

Maar toch, toch hield je daar
je vol vertrouwen staande,
al viel dat nog zo zwaar.

Het heeft me vaak verwonderd,
de veerkracht die je had
om rustig te verdragen
wat jou maar tegenzat.

Door niets liet jij je deren.
Geloof in vaste grond
kon jij zo jong al leren.
Hoe moeilijk valt dat ons.

Maar toch, toch, Anno Sjoerd:
als jij dat toen kon leren,
geldt dat dan niet voor ons?

3. Karmel

Een karmeliet vertelt over Brandsma's intrede in het klooster en over zijn leven aldaar.

Voor een kleine groep tenoren

Karmel

Anno, het leven hier is mooi maar is ook zwaar.
Bedenk wat je roeping is. Ben jij hier op je plaats?

Een jongen was het nog, toen hij hier binnen kwam.
Net zeventien, wat schuchter, met zijn koffer en zijn brilletje.
We zagen hem, en dachten: die is mager als een lat.
We keken elkaar aan: zou hij het redden hier bij ons?

Om vijf uur vijftien op, om half zes koorgebed
en meditatie in de cel. De mis is om half zeven.
Maar Anno deed zijn best, kwam altijd weer op tijd,
Alleen het nachtkoor werd te gek, dat mocht hij overslaan.

Anno, het leven hier is mooi maar is ook zwaar.
Bedenk wat je roeping is. Ben jij hier op je plaats?

Maar kijk: hij raakt hier thuis. Hij voelt zich op zijn plaats.
Zijn cel. De stilte. Het gebed. Het sprakeloze spreken,
van wat ten diepste leeft in jou, in ons, in alles om ons heen,
van Wie ons drijft te zorgen voor wie zwak zijn zoals Hij.

Al is hij ver van huis, hij draagt zijn ouders met zich mee:
Zijn heit is bij hem in de nieuwe naam die hij hier aanneemt: Titus.
En ook zijn moeder Tjits, komt hij weer tegen: in Maria, moeder Gods,
in heilige Theresia. Haar lied, 'Nada te turbe', leert hem geduld en brengt hem rust.

Titus, het leven hier is zwaar maar is ook mooi.
Dit is wat je roeping is. Je bent hier op je plaats.

Maar ook al is hij thuis, zijn geestesoog ziet ver.
Zijn kloostercel biedt op den duur geen uitzicht aan zijn ij- ver.
De wereld trekt en wat er daar voor hem nog is te doen,
een taak daar buiten, meer dan één. Wij roepen hem nog toe:

Titus, het leven daar is hard, een zware last.
Weet jij wat je lot nog is? Wat is dan je houvast?

4. Rustig

Een 16e-eeuws gedicht door Theresia van Ávila, met hertaling.

Voor koor SATB

Nada te turbe

Nada te turbe,
 - Wees rustig, wat er ook gebeurt
 nada te espante,
 - Voor niets hoef je ooit echt bang te zijn
 todo se pasa;
 - want alles gaat een keer voorbij
 Dios no se muda.
 - maar God is altijd hier.

La paciencia
 - Wees rustig, maak vooral geen haast
 todo lo alcanza;
 - geduld krijgt alles voor elkaar
 Quien a Dios tiene,
 - in alles, ook in jou, is God
 nada le falta;
 - Niets anders doet er dan nog toe:
 Solo Dios basta.
 - God alleen is genoeg.

Nada te turbe

Laat niets je storen,
 laat niets je bang maken,
 alle dingen gaan voorbij;
 God verandert niet.
 Geduld
 bereikt alles;
 Wie God heeft,
 ontbreekt het aan niets;
 God alleen is genoeg.

5. Veel

Over de vele taken, functies en initiatieven die Brandsma ondernam.

Voor koor SSA, TB, ASS

Veel

Pater, ik heb vragen over uw college 'Kennisleer bij Kant'.
 Welkom pater Brandsma. 't Zaad voor deze leeszaal is door u geplant.
 Zeg eens even, Titus, is je hoofdartikel klaar voor in de nieuwe krant?
 Door uw harde werken is er nu in Oss dan ook een HBS.
 Zijne excellentie kan u wel ontvangen: vrijdag kwart voor zes.
 Titus, is er voor de Carmelrozen een verschijningsdatum vastgezet?
 Kunt u komen spreken over Friese taal in basisonderwijs?
 Titus, het verbond van Roomse journalisten zoekt een adviseur. Wil jij?

Dinsdag Comité Sociale Actie. Titus, ben je daar ook bij?

Titus, wat doe je? Waarom zo druk?

Als je zo doorgaat, dan loop je stuk.

Uw vertaling van de heilige Teresa, komt die nog eens af, of niet?

Zie mijn arme kindjes: wilt u nog eens pleiten bij het steunloket?

Ja, het is veel, maar ik moet het doen.

Liefde. Lucht. Daar draait het om.

Wilt u meedoen aan de op te richten nieuwe universiteit?

Mooi zo, en dan nog wat:

6. Feliciter

Over Brandsma aan de Nijmeegse universiteit.

Voor drie koren SATB en publiek

Feliciter

In Dei nomine feliciter

De oprichtingszitting, na jaren geduld.
Zie voor je de rector, eerwaardig, verguld.
Verbeeld je hoogleraars, in toga's gehuld.
En voel de emotie: een droom wordt vervuld.

Bedenk: we zijn eeuwen bepaald en beperkt,
beschimpt en vernederd als tweederangs kerk.
Besef: hier groeit toekomst, ontwikkeld en sterk.
We mogen weer opstaan, we gaan aan het werk.

En kijk:

Daar in de rijen KUN-professoren
zie je ook Titus, nog wat verloren,
maar vast van plan er bij te gaan horen:
Zijn nieuwe roeping, ter meerdere glorie van God.

In Dei nomine feliciter
Ad majorem Dei gloriam

Ga mee naar college, vandaag weer geen feest:
Geen boeiende spreker, verstrooid en bedeesd.
Maar plotseling zijn er die vonkjes van geest,
of Titus zopas nog bij God is geweest.

Klop aan. Hij doet open, welwillend, begaan.
'Kom binnen, hoe gaat het? Ach, schort er wat
aan?

Verdriet? Grote zorgen? Een kamer? Een baan?
Hoewel hij het druk heeft, sta jij bovenaan.

En luister:

Nu spreekt rector Brandsma. Jij zit in de zaal:
"De mensen verlaten de kerken massaal.
De tijd is voorbij van dogmatische taal.
Vind God in jezelf en zie God in de wereld,
doe daar wat je doen moet. Ziedaar ons verhaal."

In Dei nomine feliciter
Ad majorem Dei gloriam

Maar nu een gewetensvraag: Stel, men verspreidt
een mening, met al wat jij hoog hebt in strijd.
Vind jij dat maar lastig en kijk je opzij,
of ben je, als Titus, tot weerwoord bereid?

En als dan de vijand komt, vind je het goed,
om eerst eens, als Titus, te zien wat die doet,
en teken je kalm wat je tekenen moet,
zodat je voorlopig je functie behoedt?

En eerlijk nu:

Stel, je ziet langzaam studenten verdwijnen,
Waarheid verkracht worden, wetten verschijnen.
Zou jij je terugtrekken achter de lijnen?
Of sta je, als Titus, uiteindelijk op?

In Dei nomine feliciter
Ad majorem Dei gloriam
In excelsis

Et in terra pax

7. Brief

Brandsma's brief aan de Katholieke pers.

Voor koor SSS en ATB

Brief

Hertaalde tekst, mei 2023

Uit het origineel, december 1941

Zeer Geachte heer,

Beste redactie

Nijmegen,
éénendertig december
negentienhonderdéénenveertig

Dit wordt een strenge brief.

Ik moet het jullie schrijven.

Ik voel als adviseur: dat is mijn plicht.

Geweten is voor ons

de wet om bij te blijven.

De waarheid is wat telt. Dát is ons recht.

Het den bisschop toekomt.
In geweten bindende beslissingen

Het Nederlandse Recht
dat de Katholieke Kerk
zich naar eigen beginselen richt.

Ons land is nu bezet,
Dat hebben we te pikken:
Wie wint, bepaalt de wet. Zo is het lot.
We staan al onder druk
hun rotzooi af te drukken.
Wie onze kranten leest, schaamt zich kapot!

Erkent de Kerk eerbiedig
de rechten van de bezettende macht.

Beweging.
Beginselen van de Katholieke Kerk
in strijd.

Nu wordt het dan verplicht
om ál hun troep te plaatsen.
Principes zijn voor hen geen argument

Ze willen zich de baas
van ons geweten maken.
Maar dat gaat echt te ver. Dat is de grens.

Hier kunnen de dagbladen niet toegeven.
Gebod van hun bisschop.

Lastgeving het opnemen
van de advertenties van de NSB
verplichtend stelt.

Dit beslist weigeren
het kan niet anders.

God spreekt het laatste woord
en loont den trouwen knecht.

Ze zeggen ons: 'Verplicht!'
Maar ik zeg dan: 'Verboden!'
Dus weiger ieder stuk. Zeg keihard: Nee!
En wat er ook van komt,
blijf trouw aan je geweten.
God spreekt het laatste woord, en niet de NSB.

8. Gefahr

Twee machthebbers besluiten wat er met Brandsma moet gebeuren.

Voor klein koor van tenoren and bassen.

Gefahr

Schmidt - Janke

Sie wollten mit mir sprechen?
Es handelt sich um Brandsma, sagen Sie?
Was halten Sie von ihm?

Er ist eine Gefahr.

Gefahr? Ein Priester? Wie?

*Er reist das Land umher,
besucht die Zeitungsredaktionen*

Na gut, ein Journalist...

Es ist nun völlig klar

*dass er den Widerstand
der Presse hier im Land*

Ach so, die Presse. Ja...

nun jetzt mal richtig will beleben.

Dazu ist er imstand.

Das ändert ja die Lage.

Gibt es dafür Beweis?

*Hier hab'ich einen Brief
in dem er offen schreibt*

Der Titus selbst?

*dass die Vorrangigkeit des Bischofs
die uns're übersteigt*

Das geht ja nicht!

Was soll man mit ihm machen?

*Verhaften wir den Mann.
Erst in den Knast und dann
nach Dachau, wo der kleine Pfaffe
uns nicht mehr schaden kann.*

Ist gut. Das ist der Plan.

Gevaar

Schmidt - Janke

U wilde me spreken?
Het gaat over Brandsma, zei u?
Wat denkt u van hem?

Hij is een gevaar.

Gevaar? Een priester? Hoe dan?

*Hij reist door het land,
bezoekt de kantoren van de kranten.*

Nou ja, een journalist...

Het is nu wel duidelijk

*dat hij het verzet
van de pers hier in het land*

Oh, de pers. Ja...

nu eens echt wil aanjagen.

Hij is daartoe in staat.

Dat verandert de zaak.

Is daar enig bewijs van?

*Hier is een brief
waarin hij openlijk schrijft*

Titus zelf?

*dat de suprematie van de bisschop
die van ons overstijgt.*

Dat kan toch niet!

Wat moeten we met hem doen?

*Laten we de man arresteren.
Eerst in de nor en dan
naar Dachau, waar het kleine priestertje
ons geen kwaad meer kan doen.*

Is goed. Dat is het plan..

9. Denk aan mij

Prior Verhallen vertelt van Brandsma's arrestatie.

Voor koor SATB; of voor dubbelkoor BTAS SATB.

Denk aan mij

Prior Verhallen van het klooster aan de Doddendaal, waar Brandsma woonde:

Ik draag nog altijd met me mee
hoe alles is gegaan.
Heb ik een fout gemaakt, die dag?
Heb ik genoeg gedaan?

Het was middag toen de bel ging.
Titus was net thuis.

Een student voor pater Brandsma,
maar dat leek toch niet echt pluis.

Snel gewaarschuwd kwam ik kijken,
en ik zag al snel:

Twee SD'ers. Maar voor Titus
leek het bijna wel een spel.

'Pater Prior,' zei hij rustig,
licht geamuseerd:

'Dat is ook wat! De meneer hier
heeft mij net gearresteerd.'

Ik stond erbij en keek ernaar.
Ik kon er niets aan doen.
Of had ik toch? Of anders? Maar...
Wat zou er, als ik toen?

Al zijn spullen doorgeplozen,
Titus hielp gedwee.
Toen de kamer werd verzegeld,
schudde hij nog wel van nee:

'Wacht: mijn kachel. Kijk, ze brandt nog,
doe die eerst eens uit.'

'Maar we moeten ons wel haasten,'
zei de pater tot besluit.

'U wilt toch om hal-f zeven
richting Arnhem mee?

De NS die wachten doorgaans
niet op lui van de SD'.

Hij keek ons aan. Zei: 'Denk aan mij.'
Dat heb ik ook gedaan:
er gaat nog steeds geen dag voorbij,
of Titus staat weer aan mijn zij,
dan zie ik hem weer gaan.

10. Geheim

Brandsma is gevangen gezet in Scheveningen. Een cipier verwondert zich over Brandsma's houding.

Voor koor SSA.

Geheim

Wat is dit voor een man?
Ik heb er veel zien komen.
Boos en opstandig, jankend bij ontvangst,
Of stomgeslagen, lam,
met doffe, lege ogen.
Deze is anders. Deze heeft geen angst.

Zit vrolijk in zijn cel,
benepen pijpenlaatje:
klaptafel, krukje, emmertje en brits.
Die maakt hij tot kapel
met religieuze plaatjes,
vindt het er prima, leest en schrijft en bidt.

En toen hij werd verhoord,
zich vrij had kunnen praten,
zei hij glashelder, schreef het ook nog op,
wat hem aan nazi's stoort,
aan heel hun doen en laten.
Waarom zo eerlijk? Dit kost hem zijn kop.

Zo vriendelijk, attent,
ook tegen ons bewakers.
Lijkt haast gelukkig, ondanks kou en pijn.
Het is of hij iets heeft
dat hem immuun kan maken
Ik snap er niets van. Wat is zijn geheim?

11. Nabij

Het gedicht *Nada te turbe van Theresia van Ávila*, met fragmenten van Brandsma's gedicht "O Jezus, als ik U aanschouw."

Voor koor SATB.

Nabij

Nada te turbe,
- O Jezus, als ik U aanschouw
nada te espante,
- dan leeft weer dat ik van U hou
todo se pasa;
- Och, alle lijden is mij goed,
Dios no se muda.
- dat mij een maakt met U, God.

La paciencia
- O, laat mij hier maar stil alleen,
todo lo alcanza;
- het kil en koud zijn om mij heen,
Quien a Dios tiene,
- want Gij, o Jezus, zijt bij mij
nada le falta;
- Uw bijzijn maakt mij alles goed.

Solo Dios basta.
- 'k Was U nimmer zo nabij.
Solo Dios basta.

Laat niets je storen,
laat niets je bang maken,
alle dingen gaan voorbij;
God verandert niet.

Geduld
bereikt alles;
Wie God heeft,
ontbreekt het aan niets;
God alleen is genoeg.

12. Brillenglazen

Een medegevangene in kamp Amersfoort vertelt over een lezing die Brandsma daar gaf.

Voor koor TB and SA.

Brillenglazen

De Honger. Kou. De klappen.
Ziekte. Koorts. Vooral de angst.

Wat staat er te gebeuren?
Wat nu? En straks? En morgen?

Wie gaat er op transport?
Waarheen? En wat daarna?

De dagen slepen voort,
de een is eender aan de ander,
hooguit wat erger.

--

Maar dan staat Titus daar.
Wij komen bij elkaar,
hij wijst ons op de datum:
Goede Vrijdag. Dag van lijden.
Tijd voor een mooi verhaal.

--

We zijn er, allemaal.
Van welke club of kerk,
dat maakt vandaag niet uit.

We snakken naar een woord
dat anders is dan dít hier.

--

Dan spreekt hij: de professor,
in kampkieren met nummer,
zijn wangen hol en bleek.

Waar hij het over heeft?
Veel namen en begrippen
die ons te boven gaan:

*Geert Groote. Eckehart.
Moderne Devotie. Ruusbroec.
Via purgativa en illuminativa.
De nederdaling Gods.*

Toch horen wij iets anders
door al die woorden heen:

Hoe diep ook je ellende,
er is een kracht in jou.
Een kracht die weet van lijden,
van klappen. Honger. Kou.
Een kracht om na te volgen,
in liefde en in trouw.
Je hoeft niet op te klimmen:
Die kracht daalt af naar jou.

--

Kijk: door zijn brillenglazen
fonkelt er iets. Je voelt:
die kracht is hier, in de barak.
Is één met ons. Is God.

13. Wanhoop

Smeekbrief van Brandsma vanuit de gevangenis in Kleef. Met twee regels uit Psalm 130, 'De profundis'.

Voor twee koren SATB, of voor een koor SATB.

Wanhoop

Clamavi domine de profundis

Vocem meam exaudi domine

Ik roep u, diep in mij, in mijn wanhoop.

Hoor me, hoor het hulpgeroep, diep in mij.

Mijn God, het is zover. Ze sturen mij naar Dachau.
Dat red ik nooit. Ik ben te ziek. Ik ga daar zeker dood.

Mijn maag is uit het lood. Ik heb een blaasontsteking,
Dysenterie, verzwakt gestel. Ik slaap niet. Zie mijn nood.

Ik schrijf u, overste, in mijn wanhoop.
Zie mij, zie mijn levensnood, denk aan mij.

Mijnheer, ik vraag me af: Zou dit ook anders kunnen?
In huisarrest? Een kloostercel? Ik houd mij daar wel stil.

Mijn tijd is nog maar kort. Straks komen ze me halen.
Ik wacht op u. Toe, lees mijn brief. Ik voeg me naar uw wil.

Ik vraag u, wachtende, in mijn wanhoop:
Zie mij, lees mijn smeekverzoek, antwoord mij.

Mijn God...

Mijn God, de tijd is om. Ik heb nog steeds geen antwoord.
Dan zij het zo. Dan is het goed. Ik ga daar niet alleen.

De trein. Een lotgenoot wordt aan mij vast geketend.
Een fluitsignaal. Daar gaan we dan. De hemel weet waarheen.

Wij reizen, tastende, naar het duister.
Hoor ons, zie ons onderweg, wees met ons.

Clamavi domine de profundis

Vocem meam exaudi domine

14. Vertel!

Grootvader vertelt, met tegenzin, over Brandsma in Dachau

Voor koor SA; SATB; S

Vertel!

Vertel eens, opa: wie is dat?
Ik zag die foto op het jeugdjournaal.
Wat doet hij hier in huis?

Die man heet Titus, lieve kind,
En ik zat samen met hem in het kamp.
Daar had ik veel aan hem.

Dat wist ik niet. Vertel!

Ach nee, dat doe ik toch maar niet.
Het was een rottijd, vergeet het maar.
Dat doe ik liever ook.

Nee, opa, toe! Vertel!

Vooruit, een heel klein beetje dan:
Dat kamp was Dachau, het was er naar,
maar Titus gaf ons hoop.

Hoe was dat dan? Vertel!

Nou goed, omdat het Titus is.
Alleen: geen woord kan zeggen hoe het was.
Ook deze niet:

De haat, de haat,
gescheld en slaag om niets:
een kastje niet geschuurd,
een vloer te traag geveegd,
een bril vergeten.

Maar Titus bleef met zijn bewakers praten,
al traptten die hem weg.

De nijd, de nijd,
in ogen leeg en hol,
met ingevallen buik,
jaloers, als grommend wild,
om korstjes eten.

Maar Titus bleef nog van zijn porties delen,
al viel hij bijna om.

De dood, dood,
de lijven uitgeput:
totaal kapotgewerkt.
En wie het niet meer trok:
vergaan, verdwenen.

Maar Titus geeft mij kracht om door te leven,
al is hij niet meer hier.

15. Immerhin – Hoe dan ook

In 1955 getuigt ene "Titia" hoe ze als verpleegster in Dachau de doodzieke Brandsma een dodelijke injectie gaf.

Voor koor S1A1, S2A2, TB.

Immerhin

Warum, warum, warum bezeug' ich hier?

Es muss, Es muss, Es muss
um alle Schuld,
mein ganzes graues Leben
und um mein Volk.

Wer kann so was vergeben?
Wer gibt mir Liebe, Liebe, Liebe, Luft?

Wer ist so gut?

Ich seh' ihn noch immer, seh' ihn jede Nacht.
– Wer ist es? Wer tut mir das an?

Die Schuld und die Sorge, sie halten mich wach.
– Wie Fieber; es scheint mir ein Wahn.

Ich seh' ihn da liegen, so krank, ohne Kraft.
– Wo war das? War ich da? Und wann?

So lieb, so lieb, so frei er war, auch hier!

*'Was ist mit dir?
Was ist? Du siehst matt aus.
Dir fehlt es an Vertrauen.
Hier, bete mal.*

*Du brauchst dich nicht zu fürchten.
Mein Rosenkranz, für dich, für dich, für dich.'*

Den gab er *mir!*

Den Lagerarzt hör' ich, der einfach befiehlt:
– Ich glaube schon, dass es so war

"Spritz den da mal ab, denn er ist mir im Weg."
– Wie war das? Und war dat der Plan?

Die Nadel. Ich spritze. Sein Atem verfliegt.
– War ich das? Was hab'ich getan?

Du fragst, du fragst, du fragst: Ist dat passiert?

Ich weiss, ich weiss nur eins:
ich seh' sein Bild.
Es ist bei mir geblieben.

Sein Wort gibt Luft.

Wo Schuld war, gibt es Liebe.

Das muss doch immer, immer, immerhin
die Wahrheit sein?

Hoe dan ook

Waarom, waarom, waarom vertel ik dit?

Het moet, het moet,
het moet om alle schuld,
om heel mijn grauwe leven
en om mijn volk.

Wie kan zoiets vergeven?
Wie geeft me liefde, liefde, liefde, lucht?

Wie is zo goed?

Ik heb hem voor ogen, nog iedere dag.
– Wie is het? Wie doet me dit aan?

De schuld houdt me wakker, nog iedere nacht.
– Een ijldroom, een koortsige waan.

Ik zie hem daar liggen, zo ziek, zonder kracht.
– Waar was dat? Heb ik daar gestaan?

Zo lief, zo lief, ook hier, wat was hij vrij!

*'Wat is er loos?
Je lijkt me zo bedrukt.
Er moet vertrouwen wezen.
Hier, bid maar eens.*

*Je hebt toch niets te vrezen?
Mijn rozenkrans, voor jou, voor jou, voor jou.'*

Die gaf hij *mij!*

Steeds hoor ik de kamparts, die tegen me zegt
– Geloof ik. Hoe is het gegaan?

'Spuit hem daar maar af, want hij ligt in de weg.'
– Hoe ging dat? En was dat het plan?

De naald. De injectie. Zijn adem vervliegt.
– Deed ik dat? Wat heb ik gedaan?

U vraagt, u vraagt, u vraagt: Is dat gebeurd?

Ik weet, ik weet één ding:
Ik weet: ik zie zijn beeld.
Het is me bijgebleven.

Zijn woord geeft lucht.

Waar schuld was, is nu liefde.

Dat moet toch hoe dan, hoe dan, hoe dan ook
de waarheid zijn?

16. Faith – Geloof

Pater Michael Driscoll vertelt over zijn wonderbaarlijke genezing.

Voor koor SATB

Faith

Is he a saint?
 Is this a miracle?
 And does it count when I say that it is?
 What is my proof?
 Is it empirical?
 What will you think when I tell you all this?

When I got sick,
 doctors said candidly:
 'Chances are slim, you are now at stage four.'
 Still they pushed on:
 hours of surgery,
 radiotherapy, thirty times, more.

 But also there is this:
 Some cloth from Brandsma's habit.
 I held it up against the spot and prayed.
 And all around the town
 the congregation gathered.
 They prayed and prayed to Titus for his aid.

Cancer and curse,
 all of it vanished now.
 What can I say? Did it come from Above?
 I should be dead,
 still I am here today,
 carried by faith and by hope and by love.

 My faith and hope and love
 are centered around Titus.
 His story gives me strength, he gives me light.
 And all those folks who prayed,
 the doctors who kept trying,
 I have to think Saint Titus was their guide.

This is the day
 Titus is canonized.
 He is a saint now, my story was key:
 I have been healed!
 - could it be otherwise?
 People, wherever on earth they may be,
 now know Saint Titus. His story breaks free!

Geloof

Is hij een heilige?
 Is dit een wonder?
 En telt het als ik zeg dat het zo is?
 Wat is mijn bewijs?
 Is het empirisch?
 Wat denk je als ik je dit allemaal vertel?

Toen ik ziek werd,
 zeiden artsen eerlijk:
 'Je kans is klein, je bent nu in stadium vier.'
 Toch gingen ze door:
 urenlange operaties,
 bestralingen, dertig keer, meer.

Maar er was ook dit:
 Een lapje uit Brandsma's habijt.
 Ik hield het tegen de plek en bad.
 En overall in de stad
 verzamelde zich de gemeente.
 Ze baden en baden tot Titus om zijn hulp.

Kanker en vloek,
 alles verdwenen nu.
 Wat kan ik zeggen? Kwam het van Boven?
 Ik zou dood moeten zijn,
 toch ben ik hier vandaag,
 gedragen door geloof, hoop en liefde.

Mijn geloof en hoop en liefde
 cirkelen rond Titus.
 Zijn verhaal geeft me kracht, hij geeft me licht.
 En al die mensen die baden,
 de dokters die bleven proberen,
 ik moet wel denken dat Titus hun gids was.

Dit is de dag dat
 Titus heilig is verklaard.
 Hij is nu een heilige, mijn verhaal was de sleutel:
 Ik ben genezen!
 - Kan het iets anders zijn?
 Mensen, waar ook ter wereld,
 kennen nu de heilige Titus. Zijn verhaal breekt door!

17. Veelstemmig

Epiloog: wij kijken terug op wat we gehoord en gezongen hebben.

Voor drie koren SATB, met publiek

Veelstemmig

Brandsma! Titus! Anno Sjoerd! Hij!

Wat wij zongen, doet dat recht
aan zijn leven? Laat dat echt
zien wat hij ons nu nog zegt?
En wat is dan de grote lijn?

Zo veel facetten en zo veel gebeurd,
zo veel bewonderd en soms ook betreurd,
door onze eigen verhalen gekleurd,
kan dat éénstemmig zijn?

Titus' leven is te rijk,
veel te kleurig voor één kijk.
Luister maar eens goed. Het blijkt
steeds anders van betekenis:

over zachtmoedigheid, over verzet,
over een levenstaak, over gebed,
hopen, berusten, en over wat net
voor ons nu gaande is.

Ik die zorg heb om een kind,
ik die biddend vrede vind,
ik voor wie de waarheid dringt,
in ons verhaal klinkt Titus door.

**Wij ongelovig, wij innig mystiek,
wij, soms wanhopig en soms laconiek,
schuldig, integer, gezond of heel ziek:
één bont, veelstemmig koor.**

The musical notation consists of two staves in 4/4 time, with a key signature of two flats (B-flat and E-flat). The melody is written in a treble clef. The lyrics are written below the notes.

Wij on-ge - lo-vig, wij in-nig mys-tiek, wij, soms wan - ho-pig en soms la-co-niek,
schul-dig, in - te-ger, ge - zond of heel ziek: één bont, _ veel - stem - mig koor.

18. Nada te turbe

Het 16e-eeuwse gedicht van Theresia van Ávila

Voor koor SATB en publiek

Nada te turbe

Nada te turbe,
nada te espante,
todo se pasa;
Dios no se muda.

La paciencia
todo lo alcanza;
Quien a Dios tiene,
nada le falta;

Solo Dios basta.

Na - da te tur - be, na - da t'es-pan - te, to - do se pa - sa;
Di - os no se mu - da. La pa - cien - ci - a to - do lo al - can - za; Quien a Di - os tie - ne
na - da le fal - ta; so - lo Di - os bas - ta. so - lo Di - os bas - ta.